

Titel På den anden side (Noveller)

Tema: Familien, Sorg, Identitet, Hemmeligheder, Ungdomsliv, Forskellighed, Pres
Fag: Dansk
Målgruppe: 5.-8. klasse

Om novellesamlingen

Novellesamlingen indeholder 10 noveller, der alle kredser om unge, som på forskellig vis konfronteres med det at være, føle sig eller møde det anderledes. Novellerne tager fat i forskellighed som en fælles tematisk ramme for fortællingerne. Vi møder både unge mennesker, der skal tackle dyb sorg, uforløst kærlighed og familiehemmeligheder. Med få undtagelser er novellerne præget af en meget genkendelig ungdomsrealisme, der både i sprog og tematikker, vil være let tilgængelig for eleverne. Novellerne bærer selvfølgelig præg af at have 10 forskellige forfattere, men fælles for dem er alligevel, at de fremstår som rigtig gode eksempler på novellegenrens særlige kendetegn. Sprogligt skarpe, interessant persongalleri og vedkommende læsning.

Om den pædagogiske vejledning

Denne pædagogiske vejledning omhandler i første omgang de 10 novellers fælles udsagn og tematik. Efterfølgende går materialet i dybden med arbejdet med novellen 'Dødt løb' af Mette Vedsø. Afslutningsvis gives der forslag til, hvordan man kan bearbejde hele novellesamlingen.

Faglig relevans/kompetenceområder

Arbejdet med 'På den anden side' er en rigtig god måde at blive fortrolig med novellegenren. Derudover kan den fælles tematik for novellerne medvirke til, at eleverne træner deres evne til at perspektivere og sammenfatte tekster. Denne pædagogiske vejledning tager primært udgangspunkt i arbejdet med kompetenceområdet fortolkning.

Læringsmål

- Eleven har viden om temaers universelle gyldighed
- Eleven kan gennemføre en indsigtfuld analyse af en tekst
- Eleven kan selvstændigt og reflekteret sætte tekster i relation til eget voksen- og samfundsliv og se handlemuligheder
- Eleven kan opleve tekster som meningsfulde for eget liv og en øget omverdensforståelse

Idéer til undervisningen

Vejledningen her lægger i første omgang op til, at man arbejder med novellernes fælles udsagn og tematik. Herefter skal eleverne arbejde grundigt med to udvalgte noveller fra 'På Den Anden Side'. Et undervisningsforløb med udgangspunkt i denne novellesamling kunne i overskrifter få følgende opbygning:

Før læsning - opgaver og introduktion (se nedenfor)

Eleverne læser 'Dødt løb' af Mette Vedsø

Eleverne laver næranalyse af 'Dødt Løb' (se nedenfor)

- Eleverne læser hele novellesamlingen færdig hjemme
- I små grupper får eleverne til opgave at lave et lille resumé og præsentation af teksten for klassen. De ni resterende noveller fordeles dermed imellem dem.
- Forløbet afsluttes og afrundes med meddigtende og kreative opgaver (se nedenfor)

Før læsning - opgaver og introduktion

Lad eleverne se forsiden. Fortæl dem at novellesamlingen indeholder 10 fortællinger, der alle kredser om forskellighed. Giv dem fem minutter til hurtigskrivning, hvor de skal give deres bud på, hvad novellerne kan omhandle, når de betragter forsiden.

Diskuter i klassen, hvad det vil sige, at være 'På den anden side'. Forsøg i fællesskab at komme frem til en række bud på, hvordan man kan færdiggøre denne sætning: " På den anden side af...."

Undersøg novellesamlingens forfattere. Besøg deres hjemmesider og sociale medier. Find ud af om I har læst noget af de nævnte forfattere før. Tal sammen i klassen om hvilken forventning jeres opdagelser giver til læsningen.

"Dødt løb" af Mette Vedsø

Analysearbejdet med 'Dødt løb' lægger op til, at man fokuserer på novellens komposition, sprogets dobbelte betydning og tomme pladser og udviklingen hos de centrale hovedfigurer, Vita og hendes far. De følgende opgaver og spørgsmål skulle gerne muliggøre dette.

Novellens komposition

"Dødt løb" har en tydelig tredelt komposition, hvor indledning, midte og afslutning står klart opdelt. Bed eleverne om at markere, hvor de mener, at de forskellige områder er placeret.

Novellen indledes således: "Siden det skete, har Vitas far haft telefonen på lydløs". Denne første sætning er både et eksempel på in medias res, en åben indledning (hvor vi springer direkte ind i handlingen) og samtidig er det en ledetråd, der fortæller os, at noget er sket, før vi ved, hvad det er. Fortæl eleverne om begreberne in medias res og ledetråd - og lad dem efterfølgende lede efter det sted i teksten, hvor vi finder ud af, hvad der er sket. At Vitas mor er død.

Lad eleverne genlæse afslutningen på novellen. Herefter skal de bedømme, om der er tale om en åben eller lukket afslutning. Eleverne skal selvfølgelig kunne begrunde og argumentere for deres valg.

Giv eleverne til opgave at placere 'Dødt løb' i enten berettermodellen eller aktantmodellen. Begge modeller egner sig forbilledligt til at illustrere de ændringer, der sker med Vita i løbet af novellen, og de situationer der medfører disse ændringer.

Sprogets dobbelte betydning

'Dødt løb' er som novelle fyldt med ord og sætninger, der har merbetydning og som træner eleverne i at læse mellem linjerne. Nedenfor er en række citater fra novellen efterfulgt af en række forslag til citatets dobbelte betydning. Giv eleverne et udvalg af disse citater og lad dem komme med deres bud på, hvad sætningen kan have af merbetydning.

Side 7 - "*Hun tænker på hans ord, dem, han vil skåne hende for, hun ser dem krybe hen over havens solbærbuske*". (Citatet tydeliggør, hvor svært det er for dem at sige ordene højt. At fortælle om sorgen. Faren gemmer på følelserne, og lidt senere kan han heller ikke formulere ordet 'mor').

Side 9 - "*Atletik var hendes slikskål. Kom hun først i gang, kunne hun ikke stoppe*". (Sætter ord på, hvor tætte de var, og hvordan Vita husker tilbage på moren).

Side 11 - "*Krøller i vind og et mellemrum mellem fortænderne*" (Sådan lyder introduktionen til Veronika, da vi første gang møder hende. Hvilket billede får vi af hende igennem denne præsentation?)

Side 12 - "*Os to uden mor! Hvad fanden stiller vi op?*" Vita synker et par gange i træk". (Veronika har ingen anelse om, hvor meget hun rammer hovedet på sømmet).

Side 14 - "*Jarmila, tænker Vita. Intet kunne slå hende ud*". (Underforstået; Vita er selv slået omkuld - og hun sammenligner sig med morens forbillede og føler sig endnu mere utilstrækkelig)

Side 15 - "*Det er forkert at løbe de første 400 meter for hurtigt, men bedre end at løbe de næste 400 meter for langsomt*". (Citatet gentages og overvejes af Vita. Det fremstår som et meget centralt afsnit i novellen. Overført til den sorgbearbejdning, som Vita er i gang med, kan det måske forstås som en kommentar fra Vitas mor, der indirekte siger, at det er ok, at man gør plads og tager sig tid til sorgen i det første stykke tid, men at man så derefter også skal op i fart og i gang med at leve. Måske er det dét, der sker!)

Side 17 - "*Det er ikke det samme mere, det er slut*". (Her gælder tekstens betydning for flere ting. Vita er færdig med at løbe. Det er ikke det samme mere. Det var noget hun havde med moren, en fælles glæde. Det liv hun kendte, er heller ikke det samme mere. Denne erkendelse når også frem til Vita).

Udviklingen hos den centrale hovedfigur

Novellen skal netop læses med fokus på den erkendelse og udvikling, som når frem til Vita. Da hun i afslutningen af novellen beslutter sig for at hænge medaljen på det gule træ, hvisker hun til sin mor: "*Det er jo din*". Det er samtidig en måde at sige farvel til livet med moren - og det går op for Vita, at hun lige så meget løb for at være sammen med hendes mor.

Ikke kun Vita selv gennemgår en udvikling, det samme sker for hendes forhold med faren. I novellens begyndelse er det præget af en akavethed og den manglende evne til at formulere de følelser, der brænder dem begge op indvendigt. Men symboliseret i afslutningens pludselige lethed, hvor faren køber croissanter på tankstationen og dermed når ind til Vita ved at gentage hende og morens ritual, kan de pludselig tale om det hele. "*Far trækker på skulderen, og så fortæller hun om alting. Først få og små ord, så alle detaljerne*".

Man kan passende tale med eleverne om de gemte symboler og betydninger, som novellen er fyldt med.

- For hvilken rolle og betydning har det gule træ?
- Hvad kan novellens titel 'Dødt løb' symbolisere?
- Hvordan optræder croissanter i novellen, og hvilken rolle spiller de?

Efter at du har læst "Dødt løb" af Mette Vedsø

Meddigtningssopgave: Lad eleverne forestille sig, at Vita skriver en sms til Veronika, da hun kører fra stævnet sammen hendes far. Hvad skriver de til hinanden? Vil Vita nu fortælle, at hun har mistet hendes mor? Opgaven kan fx løses ved at benytte den gratis app: TextingStory.

Efter du har læst novellesamlingen 'På den anden side'

De 10 bud

Tænk over de ti novellers mange måder at betragte og fortolke forskelligheden på. Giv dit eget bud på, hvordan de ti noveller tematisk kan færdiggøre denne sætning: "På den anden side af ..."

Et bud på dette kunne se således ud:

På den anden side af *sorgen* (Mette Vedsø "Dødt løb")

På den anden side af *afskeden* (Ida-Marie Rendtorff "Sidste afkørsel")

På den anden side af *venskabet* (Tomas Lagermand Lundme "Trækfugle")

På den anden side af *krigen* (Søren Jessen "Hoppebolden")

På den anden side af *det anderledes* (Tina Sakura Bestle "Og vinger")

På den anden side af *presset* (Tobias Bukkehave "Under månen")

På den anden side af *kultur mødet* (Hanne Kvist "Peace Prize")

På den anden side af *det normale* (Glenn Ringtved "Pyt")

På den anden side af *løgnen* (Mette Vedsø "Besøgsweekend")

På den anden side af *kiloene* (Mette Eike Neerlin "Svup")

Snak sammen i klassen om jeres forskellige bud. Brug evt. Padlet, wordcloud eller mentimeter til at fremvise de forskellige idéer. I kan også overveje at lave plancher, der tydeliggør de mange timer.

Murens fald

I skal ud på gulvet og dele klassen op i to grupper. Lav en mur imellem de to grupper. Enten i form af borde eller flytbare vægge, som I sætter op - eller ved at sætte en markant og tydelig streg i gulvet med fx tape.

I skal nu lege 'På den anden side'. Det er en synonymleg, hvor det handler om at kunne tænke hurtigt, udvide sit sprog og tænke i modsætninger.

En person fra det ene hold nævner et navn fra det andet hold og siger herefter et ord, som den nævnte skal finde modsætningen til.

Det kan fx være: *Sort* > < *Hvid, Gammel* > < *Ung, Normal* > < *Underlig, Vand* > < *Ild, Tyk* > < *Tynd, Syg* > < *Rask, Lige* > < *Skæv, Tåbelig* > < *Fornuftig osv.*

De ord man udfordrer med skal selvfølgelig have en modsætning. Læreren er hele tiden den, der afgør om ordene kan accepteres. Man kan evt. vælge at lave ordene på forhånd og lade eleverne trække dem, i stedet for at skulle opfinde dem på stedet. Det kan hjælpe nogle af de mere usikre elever.

Man kan vælge at tælle point eller lade eleverne ryge ud af spillet, når de ikke kan finde en modsætning - og dermed afslutte spillet med én enkelt elev som vinder.

Supplerende materiale

Forlaget Carlsen har selv udviklet undervisningsmateriale til novellesamlingen.
Det finder du her: <http://www.carlsenekstra.dk/novelleforloeb-paa-den-anden-side/>

Ungdomsfilmen 'Paper Towns' kan være et glimrende supplement til at arbejde med novellesamlingens temaer som 'Identitet' og 'Forskellighed'.
<http://via.mitcfu.dk/CFUFILM1075868>